

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 6

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління: стратегія і тактика
формування сучасного фахівця”,
м. Київ, МАУП 29 жовтня 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 28.09.11)*

Редакційна колегія

М. Ф. Головатий (голова), д-р політ. наук, проф., *В. В. Омельчук* (заступник голови), канд. іст. наук, *П. Ф. Вознюк* (відповідальний секретар), канд. політ. наук, доц., *І. П. Бідзюра*, д-р політ. наук, проф., *П. П. Гай-Нижник*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Ю. О. Куц*, д-р наук держ. упр., *І. П. Лопушинський*, д-р наук держ. упр., проф., *В. М. Піскун*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Я. Ф. Радиш*, д-р наук держ. упр., проф., *І. В. Розпутенко*, д-р наук держ. упр., проф., *Г. П. Ситник*, д-р наук держ. упр., проф., *П. К. Ситник*, д-р філос. наук, проф., *Ю. П. Сурмін*, д-р соц. наук, проф., *В. В. Утвенко*, канд. іст. наук, доц., *М. В. Чечетов*, д-р наук держ. упр., проф., *Н. П. Ярош*, д-р наук держ. упр., *Н. М. Чернуха*, д-р пед. наук, проф.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності: [зб. наук. пр.] / МАУП. —
С76 К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011 —

Вип. 5 : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця”, м. Київ, МАУП, 29 жовт. 2011 р./ редкол.: М. Ф. Головатий (голова) [та ін.]. — 2011. — 428 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

А. О. Білоус Теоретико-правові основи аналізу поняття інституту державної служби	7
М. Курко, В. Підпалій Проблеми формування правової компетенції сучасного управлінця.....	13
О. Х. Юлдашев Концепція вдосконалення управління економікою.....	16
В. В. Утвенко Стратегічне планування соціально-економічного розвитку міст України як складова муніципальної політики органів місцевого самоврядування.....	19
О. В. Баєва Формування державних вимог до організаційної компетентності медичних менеджерів	29
Л. Б. Шостак, О. С. Бадрак Механізми гармонізації еколого-економічної та соціальної складових державної регуляторної політики.....	38
О. И. Дикарев, Нгуєн Куинь Май Политэкономический подход к концепту «энергетический клуб» (эк) шанхайской организация сотрудничества (ШОС) на евразийском геополитическом и геэкономическом пространстве.....	44
Т. В. Кондратюк Становлення та розвиток порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління.....	51
А. М. Сундук Зовнішній вектор регіональної політики як фактор реалізації стабільного розвитку....	61
Н. Н. Юсеф Етно-соціальний та економічний розвиток Курдистану	62
Ф. М. Медвідь, М. Ф. Медвідь Національні економічні інтереси в системі державної регіональної політики України .	68
О. В. Поляк Стан дослідження сензитивності у наукових джерелах про механізми державного управління	73
О. І. Дікарев, М. Л. Семенюта Міжнародно-правові механізми регулювання транскордонних ресурсних конфліктів	78
Я. Ф. Медвідь, О. М. Поповичук Державне управління в сфері підприємницької діяльності	86
В. В. Шпачук Антикризові аспекти державного управління банківською системою.....	91
Б. В. Бернадський Створення органів державної безпеки Російської імперії.....	93
А. М. Соловйова Кримінально-правова охорона власності в Україні.....	96
В. В. Павленко, В. Л. Павленко Відповідальність за порушення законодавства про державну службу.....	99
В. В. Павленко Моделі державної служби	106
К. В. Муравйов Організаційно-правові гарантії реалізації права видобування корисних копалин	108
І. А. Кабанова Етико-правові засади медичної діяльності.....	114
Т. О. Костюк Політична криза в Україні в контексті кризи державного управління і соціального розвитку.....	119
Л. О. Федосова Реформування сучасної вищої школи в Україні в контексті становлення системи підготовки керівних кадрів	123
О. М. Міхатуліна Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю та засоби державного захисту прав суб'єктів господарювання	125
В. А. Гапоненко Органи державного управління: інститут демократії чи механізм її обмеження.....	128

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ СЕНЗИТИВНОСТІ У НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ ПРО МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 6, с. 73–77

Актуальність питання чутливості механізмів державного управління до потреб громадян продиктоване сучасними викликами економічного, соціального, фінансового тощо характеру, що спостерігається в наявності численних системних регіональних криз. Людство надалі залишається перебувати в умовах виникнення процесів і явищ, результат взаємодії з якими неможливо у повній мірі ані передбачити, ані спрогнозувати, ані зменшити негативні наслідки. За цих умов збільшується потреба у застосуванні таких системних підходів, які би сприяли ефективнішому переходу явищ з негативного стану в позитивний для громадськості, людини, території, діяльності тощо. Цей аспект є надзвичайно важливим і для системи управління, яку Л. Лопатенко визначає як вплив на процес, об'єкт чи систему для збереження їхньої стійкості або переведення з одного стану в інший відповідно до визначених цілей [1, 655]. Тому за умови змінності процесів управління змушене створювати та застосовувати такі механізми та інструменти, які би не просто відображали задоволення потреб громадян в управлінні та регулюванні, а були чутливими до них, що в кінцевому результаті давало би можливість зменшити негативні та шкідливі впливи на людину.

Окреслена проблема визначає потребу аналізу сучасних наукових досліджень щодо сутності та якісної ха-

рактеристики такого системоутворюючого зв'язку у механізмах державного управління в сучасних умовах, який би складав сензитивну основу якіснішої взаємодії суб'єкта і об'єкта управління.

Ця проблема потребує відповіді на питання: чи в достатній мірі досліджені механізми державного управління, чи досліджені взаємозв'язки між цими механізмами, чи є чутливою (сензитивною) дія механізмів державного управління до сучасних процесів життєдіяльності людини, чи можна вважати сензитивність основою сучасного системоутворюючого зв'язку механізмів державного управління. Частково ці аспекти знайшли відображення під час проведення Чернівецькою філією МАУП науково-практичної конференції під назвою (ймовірно досі не запропонованою в Україні) “Регіональний вимір сензитивності механізмів управління: правовий, фінансово-економічний, психологічний аспекти”, що було викликано трьома підходами: забрати 1) термін з назви, оскільки він незрозумілий; 2) його не варто брати за основу, адже він належить царині психологічних знань; 3) базується на сутності поняття “сензитивні суспільства”, що з кінця 90-х років XX ст. не тільки почало зустрічатися в працях вчених країн Європи, у тому числі російських, а й набуло конкретних рис через їх побудову в окремих країнах світу.

Для розуміння підходу доцільно зупинитися детальніше на встановленні понятійної сутності терміну “сенситивність”. Отже, перше дискусійне питання: сенситивність чи сензитивність — що проблемне: переклад чи застосування. Дійсно слід розрізнити поняття “сенситивність” і “сензитивність”. Виходячи з того, що у наукових джерелах досить часто зустрічаються застереження щодо неточності перекладу багатьох інших термінів, можна припустити, що терміни, які наведені вище, і справді мають змістовні відмінності. Для встановлення сказаного та за відсутності достатньої джерельної бази скористаємося Інтернет-джерелами [2].

У першому випадку сутність визначається ними (джерелами) як: підвищена чутливість, чутливість при слабкості нервової системи; визначається тим, яка найменша сила зовнішніх впливів необхідна для виникнення будь-якої психічної реакції людини і яка швидкість виникнення; підвищена чутливість індивіда до подій, що його торкаються, підвищена тривожність, страх перед нововведеннями, акцентуація. У другому випадку — трактується як гіперсоціалізація, що виникає тоді, коли суспільство дегуманізує людей через свої форми управління та ієрархічні рівні; схильність до інновацій тощо. Тобто, проявляються дві основні змісту: психологічна та соціально-управлінська. Аналіз Інтернет-джерел свідчить, що на сьогодні питання сензитивності механізмів управління досліджували чи досліджують Г. Вригт, Л. Вітгенштейт, В. Франкл, а з вітчизняних дослідників — Н. Латиніна (“Політичні еліти в системах управління”), Г. Мануйлов (“Психологічне управління в ринкових умовах”).

Щодо достатності досліджень про механізми державного управління можна констатувати наступне. На сьогодні науковим світом України вже нагро-

маджено чимало наукових розвідок і результатів про їх сутність, що можна простежити у працях В. Авер'янова, В. Бакуменка, В. Загорського, О. Лазора, М. Лесечка, А. Мельника, Т. Мотренка, Н. Нижник, О. Оболенського, В. Олуйка, Р. Рудніцької, О. Сидорчука, О. Сушинського та інших вчених. Так, автори: Авер'янов В. кваліфікує поняття механізму державного управління як сукупність державних органів [3, 40]; Н. Нижник та В. Олуйко розрізняють організаційний механізм державного управління [4, 236]; В. Князев, В. Бакуменко — як засіб та інструмент впливу в системі державних відносин [5]; Мельник А., Оболенський О. — як сукупність засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління на їх діяльність [6]; Рудніцька Р., Сидорчук О., Стельмах О., — як штучно створену складну систему, призначену для досягнення поставлених цілей [7, 15]. Таким чином, ці та інші тлумачення цього терміну українськими науковцями дають можливість узагальнити складові сутності механізму державного управління як сукупність певних послідовностей: органи, цілі, правові норми, засоби, інструменти, інтереси тощо.

Доцільно узагальнити також дослідження видів механізмів державного управління не лише в теоретичному вимірі, а й в практичному. Так, у Законах України “Про економічну самостійність України застосовується термін “механізм господарювання”, “Про інноваційну діяльність” — терміни “економічні механізації” і “ринкові механізми”, “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” — термін “правовий економічний механізм”, “Про інвестиційну діяльність” — термін “механізм стимулювання інвестиційної діяльності”, “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” — термін

“фінансово-кредитні механізми, в Указі Президента “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” застосовуються терміни “механізм партнерства держави” і “механізм громадських консультацій” тощо. Допускаємо, що, оскільки всі названі види механізмів правового, фінансового, економічного, організаційного, інвестиційного тощо характеру слугують засобом впливу під час взаємодії суб’єкта та об’єкта управління, то їх результативність залежить у найбільшій мірі від врахування їх чутливості (сензитивності).

Для того, щоб механізми були чутливими (сензитивними) до потреб громадян, необхідно враховувати рівень забезпечення їх залежностей один від одного та їх розбудову через так звані “точки дотику” між механізмами. Для цього була звернена увага на сучасний стан досліджень зазначеної проблематики у фахових виданнях України з питань державного управління за 2008–2009 рр. через аналіз рубрик “Механізми державного управління” у цих джерелах, зокрема: “Актуальні проблеми державного управління” (Одеса) — проаналізовано 49 праць [14]; “Актуальні проблеми державного управління” (Харків) — 38 праць [15]; “Демократичне врядування” (Львів) — 17 праць [16]; “Державне управління та місцеве самоврядування (Дніпропетровськ) — 19 праць [17].

Узагальнення 123 праць у названих збірниках наукових праць регіональних інститутів державного управління Національної академії державного управління при Президенті України свідчить, що через механізми державного управління (за назвами статей та їх змістом) обґрунтовуються алгоритми системного аналізу, питання компетенції органів влади, ефективність державного управління, фінансова політика держави, інформаційні технології в державному управлінні, управлінські та лі-

зингові послуги, оцінювання діяльності органів влади, діагностування проблемних ситуацій в органах влади, організаційний аудит адміністративної діяльності, суспільна ефективність соціального капіталу, методи залучення громадськості до прийняття управлінських рішень тощо.

За цього можна зробити висновок про недостатність на сьогодні наукових праць, в яких обґрунтовуються питання чутливості (сензитивності) механізмів державного управління, хоча ще у 2002 р. Н. Нижник і В. Олуйко зауважували: “Питання про механізми — одна з центральних проблем управління будь-якими суспільними процесами. Основна проблема реалізації стратегії людства полягає у формуванні системи механізмів, які здійснюють верхню петлю зворотного зв’язку, що перетворюють сукупність організмів в єдиний організм [4, 247]. Отже, через розуміння потреби зворотного зв’язку простежується, на мою думку, ознака чутливості (сензитивності) механізмів, без якої не може відбуватися необхідний зворотній зв’язок між суб’єктом і об’єктом управління.

Тому в контексті аналізованого варто звернути увагу на наявні підходи відомих науковців чи тих, хто прагне сказати нове слово в науці [18–21], які в деякій мірі простежують взаємозалежності між механізмами та інструментами державного управління, але не підходять в достатній мірі до питання їх чутливості (сензитивності) для задоволення потреб громадян в управлінні та регулюванні.

Отже, зазначене вище дає підстави стверджувати, що досягнення ефекту чутливості (сензитивності) постійного зворотного зв’язку: суб’єкт управління — об’єкт управління — має надзвичайно важливе значення з міркувань того, що управління, спрямоване на взаємозв’язок потреб, інтере-

сів, цілей, засобів, діяльності, результатів тощо підвищує рівень добробуту об'єкта управління, а також є запорукою побудови високо розвинених суспільств, тобто сензитивних. Доцільно пригадати третю точку зору дискусії довкола назви конференції, про що йшла мова вище, та встановити наявність застосування терміну сензитивні суспільства в сучасних наукових працях у нашій державі. Наведений аналіз назв наукових праць про механізми державного управління свідчить про його відсутність, але варто зауважити, що він міститься в окремих працях, які досліджують питання ефективності державного управління [22].

Виходячи з наведеного, подальші дослідження питань сензитивності механізмів державного управління можуть або відбутися, або ні. Перше пов'язане з відсутністю уваги до цього питання у наукових джерелах і потреби в його актуалізації практиками, законодавцями і державними службовцями, а з іншого — можуть через наявність певних обґрунтувань у працях зарубіжних дослідників та у зв'язку з реальною суспільною потребою, що проявилася у невмінні протистояти низці криз, які виникли в результаті неефективного управління як на локальному, так і на регіональному рівнях. Адже сучасний стан України якраз і свідчить про надзвичайно високий рівень дегуманізації людей через форми управління, які в особливий спосіб дали про себе знати за останніх кілька років.

Таким чином, у дослідженні питань механізмів державного управління варто перейти з етапу накопичення наукових результатів щодо їх сутності, видів, взаємодії до етапу їх розбудови чи видозміни на основі застосування явища сензитивності — як форми відображення чутливості механізмів державного управління до задоволення потреб громадян в управлінні та регулюванні.

Література

1. *Менеджмент: Понятійно-термінол. слов.* / За ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича. — К.: МАУП, 2007. — 744 с.
2. <http://meta.ua/>
3. *Державне управління: теорія і практика* / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 432 с.
4. *Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навч. посіб.* / За заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2002. — 352 с.
5. *Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: Монографія* / За ред. В. М. Князева. — К.: Міленіум, 2003. — 320 с.
6. *Державне управління: Навч. посіб.* / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко / За заг. ред. Мельник А. Ф. — К.: Знання-Прес, 2003. — 343 с.
7. *Рудніцька Р. М., Сидорчук О. Г., Стельмах О. М.* Механізми державного управління: сутність і зміст (за наук. ред. М. Д. Лесечка, А. О. Чемериса. — Л.: ЛІДУ НАДУ, 2005. — 28 с.
8. *Закон України "Про економічну самостійність України"* від 03 серпня 1990 р. № 142-XII // www.rada.kiev.ua
9. *Закон України "Про інноваційну діяльність"* від 26 грудня 2002 № 380-IV // ВВР України. — 2002. — № 36. — С. 266.
10. *Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки"* від 09 січня 2007 р. № 537-V // ВВР України. — 2007 — № 12. — С. 102.
11. *Закон України "Про інвестиційну діяльність"* від 25 травня 1991 року № 697-XIV // ВВР України. — 1991. — № 47. — С. 646.
12. *Закон України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю"* від 19 червня 2003 р. № 978-IV // www.rada.kiev.ua.
13. *Указ Президента України "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики"*

- від 15 вересня 2005 р. № 1276 //www.president.gov.ua
14. [http. //www.oridu.odessa.ua](http://www.oridu.odessa.ua)
15. [http. // www.kbuapa.kharkov.ua](http://www.kbuapa.kharkov.ua)
16. [http. // www.Lvivacademy.com.ua](http://www.Lvivacademy.com.ua)
17. [http. // www.dbuapa.dr/ua](http://www.dbuapa.dr/ua)
18. *Беспала Н. О.* Сутність податків та їх роль у механізмі державного управління соціально-економічним розвитком країни // Держава та регіони. — 2008. — № 1. — С. 10–15.
19. *Болдуєв М. В.* Забезпечення інтересів сторін при реалізації механізму державної підтримки сільського господарства // Держава та регіони. — 2008. — № 1. — С. 29–34.
20. *Колосюк А. А.* Механізми державного стимулювання регіонального розвитку України // Держава та регіони. — 2009. — № 2. — С. 99–105.
21. *Ковтунова О. М.* Особливості оцінювання ефективності державних механізмів управління // Держава та регіони, 2009. — № 2. — С. 92–94.
22. *Эффективность государственного управления*: Пер. с англ. / Под общ. ред. С. А. Батчикова и С. Ю. Глазьева. — М.: Фонд “За экономическую грамотность”, 1998. — 848 с.